

Абу Жаҳийр раҳимаҳуллоҳ

18:10 / 03.06.2019 2665

Солих Муррий ҳикоя қиласи: “Бир куни олдимга Молик ибн Динор келди ва: “Эй Солих, бизни Абу Жаҳийрнинг олдига олиб боринг, ҳаққимизга дуо қилсинлар!” деди. Мен унга: “Қүёш чиқиб бўлди, Абу Жаҳийр уйларига кириб кетсалар, келган бирорта одамнинг олдига чиқмайдилар” дедим. У кишининг уйлари Басрадаги энг узоқ уй эди. Саҳро эса у кишининг кўшниси эди. Ҳовлилари олдида қудук, челяк, тошлар ва масжид бор эди. Моликка: “Эртага бомдодни ўқибок, йўлга тушамиз. Уйларига кириб кетишларидан олдин масжидда ўтирганларида етиб борамиз” дедим.

Эртаси куни бомдодни ўқиб бўлганимда, Муҳаммад ибн Восеъ келиб қолди. Салом берди ва ўтирди. Ундан: “Сизни бу ерга қандай мақсад келтирди?” деб сўрадим. У: “Эй Абу Абдуллоҳ, мен билан Абу Жаҳийрнинг олдиларига борасизми, ҳаққимизга дуо қилардилар?” деди. “Молик ибн Динорга ваъда бериб қўйгандим. Ҳозир келади, бирга борамиз” дедим. Гапимни тугатмасимдан Собит Буноний келиб қолди. Салом берди ва ўтирди. Ундан: “Эй Абу Муҳаммад, сизни бу ерга қандай мақсад келтирди?” деб сўрадим. У: “Мени Абу Жаҳийрнинг олдиларига олиб борасизми, ҳаққимизга дуо қилардилар?” деди. Мен унга: “Бу икковлари ҳам (яъни Ҳабиб Ажамий ҳам ўша ерда экан ва Муҳаммад ибн Восеъ) сизни кидек мақсадда бу ерга келишган. Моликка ваъда бериб қўйгандим. Ҳозир келса, туриб, бирга борамиз” дедим. Гапимни тугатмасимдан туриб Молик келди.

Бешовлон (Молик ибн Динор, Мұхаммад ибн Восеъ, Ҳабийб Ажамий, Собит Буноний ва Солиҳ Муррий) ўрнимиздан туриб, йўлга тушдик. Ўша пайтларда Басрада улардан кўра афзалроқ киши йўқ эди. Саҳро тарафга йўл олдик. Ҳар гал кўкаlamзор боғлар ёнидан ўтганимизда Молик: “Эй Абу Мұхаммад, шу ерларда намоз ўқигин. Токи намоз ўқиган жойларинг эртага сенинг фойдангга гувоҳлик берсин” деди. Шу тарзда йўлда намоз ўқиб бордик. Зуҳо пайти ҳам келди. Ҳаво иссиқ эди. Йўл эса узоқ.

Биз Абу Жаҳийрнинг манзилига етиб келдик. Келсак, уйларига кириб кетган эканлар. Киришга изн сўрадик. Девор ортидан бир аёл бизга жавоб қилди. Биз аёлнинг юзини кўрмадик. Аёл биздан: “Нима хоҳлайсизлар?” деб сўради. “Шайхни” дедик. Шунда аёл: “У кишини пешинга чиққанларида топасизлар инشاаллоҳ” деди. Бир-биrimизга: “Қаерга борамиз? Пешингача қаерда турамиз?” дедик-да, у кишининг масжидларига бордик.

Биттамиз намоз ўқишга, биттамиз Қуръон ўқишга, биттамиз Аллоҳ таолони зикр қилишга киришдик. Ва, ниҳоят пешин вақти ҳам бўлди. Масжид олдидаги қудук ёнига чиқдик. Сувидан ичдик, таҳорат олдик ва яна масжидга кирдик. Намоз ўқидик. Шу пайт масжидга Абу Жаҳийр кириб келдилар. Кўзлари ожиз, юзларидан нур тарагиб турган бир киши. Намозга аzon айтилди. У киши меҳробга келиб турдилар. Саккиз ракат намоз ўқидилар. Ўндан ортиқ қўшнилари ҳам масжидга кириб келишди. Кейин биз билан пешинни ўқидилар. Намоздан сўнг бир соат Аллоҳ таолони зикр қилиб ўтиридилар. Кейин туриб саккиз ракат намоз ўқидилар. Сўнгра бизга юзландилар.

Мұхаммад ибн Восеъ туриб бориб, у кишига салом берди. У зот уни қутладилар ва саломига алик олдилар. Кейин ундан: “Аллоҳ сенга раҳм қилсин, кимсан?” деб сўрадилар. “Мен Мұхаммад ибн Восеъман” деди. “Басра аҳли “Энг обид инсон” деб биладиган киши сенмисан? Аллоҳ таолодан яхшилигингни сатр қилишини сўрамайсанми?” дедилар. Мұхаммад сукут қилди ва ўтирди.

Кейин Собит Буноний туриб бориб, у кишига салом берди. У зот унинг саломига алик олдилар. Кейин ундан: “Аллоҳ сенга раҳм қилсин, кимсан?” деб сўрадилар. “Мен Собитман” деди. “Абу Мұхаммадми?” деб сўрадилар. У “Ҳа” деди. У зот уни қутладилар ва “Басра аҳли “Энг кўп намоз ўқийдиган инсон” деб биладиган киши сенмисан? Аллоҳ таолодан яхшилигингни сатр қилишини сўрамайсанми?” дедилар. Собит сукут қилди ва ўтирди.

Кейин Ҳабиб Абу Мұхаммад туриб бориб, у кишига салом берди. У зот унинг саломига алик олдилар. Кейин ундан: “Аллоҳ сенга раҳм қиласин, кимсан?” деб сўрадилар. “Мен Ҳабибман” деди. “Абу Мұхаммадми?” деб сўрадилар. У “Ҳа” деди. У зот уни қутладилар ва “Басра аҳли “Дуоси ижобат бўладиган инсон” деб биладиган киши сенмисан? Аллоҳ таолодан яхшилигингни сатр қилишини сўрамайсанми?” дедилар. Собит сукут қилди ва ўтиргди.

Кейин Молик туриб бориб, у кишига салом берди. У зот унинг саломига алик олдилар. Кейин ундан: “Аллоҳ сенга раҳм қиласин, кимсан?” деб сўрадилар. “Мен Моликман” деди. “Абу Яҳёми?” деб сўрадилар. У “Ҳа” деди. У зот “Бай, бай! Басра аҳли “Энг зоҳид инсон” деб биладиган киши сенмисан? Аллоҳ таолодан яхшилигингни сатр қилишини сўрамайсанми?” дедилар. Молик сукут қилди ва ўтиргди.

Кейин мен туриб бориб, у кишига салом бердим. Саломимга алик олдилар. “Аллоҳ сенга раҳм қиласин, кимсан?” деб сўрадилар. “Мен Солиҳман” дедим. “Қорими?” дедилар. Мен: “Ҳа” дедим. Шунда у зот қўлларини кўтариб: “Менинг олдимга сизларни жам қилган Аллоҳга ҳамд бўлсин! Мен Аллоҳ таолодан сизларни олдимга жам қилишини сўрардим. Эй Солиҳ, албатта, мен сенинг қироатингга муштоқман” дедилар.

Мұхаммад ибн Восеъ у кишига: “Эй Абу Жаҳийр, биз сизнинг олдингизга ҳаққимизга дуо қилсангиз деб келган эдик” деди. У киши қўлларини кўтардилар, биз ҳам кўтардик. Бизнинг ҳаққимизга узоқ дуо қилдилар.

Кейин “Эй Солиҳ, ўқи!” дедилар. Ўқишини бошладим. Аллоҳ таоло менга олдин ўзимда сезмаган бир овозни ато этди. Ундай овозни ўзимдан бошқадан эшитмаган эдим.

اَرْقَتْ سُمْ رِيْخِ دَيْمُوْيِ نَحْلِ اُبَاحْصَأْ
اَلْيَقَمْ نَسْحَأْ

“Ўша кунда жаннат эгаларининг қароргоҳлари ва оромгоҳлар ғоят яхшидир”.

لَزْنَوْ مَأْمَعُ لَابْ إِمْسَلْ قَشَتْ مَوَيْ وَ
الْيَرَنَتْ كَئَلَمْ لَا

“У кунда булатли осмон ёрилиб, фаришталар бўлак-бўлак тушурилурлар”.

نَمْ حَرَلَلْ قَحْلَإِذَيْ مَوَيْ كَلْمَ لَا

“У кунда ҳукмронлик Роҳманга ҳақ бўлур” (Фурқон сураси, 24-26-оятлар).

Оят шу ерга етганда, у киши жуда ҳам баланд овозда бақирдилар. Ўзларини ерга уриб, ҳушларидан кетдилар. Биз у кишини ўлиб қолдилар деб ўйлаб, қимирлатиб кўрдик ва устларидан сув қўйдик. У зот ҳушларига келдилар. Кўринишларидан худди вафот этган одамдек қимир этмасдилар. Бироз ўтиб, менга: “Эй Солих, ўқи! Мен сенинг қироатингга тўймадим” дедилар. Мен:

لَمَعْ نَمْ اُلَمَعَ اَنْمَدَقَ وَ
اَرُثَنْمَ اَبَهُ اَنْلَعَجَفَ

“Ва қилган амалига келиб, уларни тўзон каби сочиб юборумиз”.

(Кофириларнинг бу дунёда қилган баъзи бир яхши амаларидан умидлари бўлиши мумкин. Аммо иймон бўлмаганидан кейин у ишлар ҳеч фойда бера олмайди. Қиёмат куни Аллоҳ таоло у амалларни ҳам тўзон каби сочиб юборади.) (Фурқон сураси, 23-оят) оятини ўқидим.

Аллоҳга қасамки, оятни тугатмасимдан туриб, у киши вафот этдилар. Аллоҳ раҳматига олсин! Биз у кишини олдингидек ҳушларидан кетдилар деб ўйлаб, қимирлатиб кўрдик. Қарасак, жонлари узилиб бўлган экан.

Үйларидаги аёлнинг олдига бориб: “Эй аёл!” дедик. “Нима истайсизлар?” деб сўради. Биз: “Албатта, Абу Жаҳийр раҳимаҳуллоҳга Қуръон ўқиб берилди. У зот уни тинглаб туриб, вафот этдилар” дедик. Аёл: “Бу ҳайрон бўладиган нарса эмас. Лекин менга айтинглар-чи, орангизда Солиҳ қори борми?” деб сўради. “Уни танийсанми?” дедик. “Уни ҳеч кўрмаганман” деди аёл. “Унда нега сўраяпсан?” дедик. Аёл: “Абу Жаҳийр раҳимаҳуллоҳ: “Албатта, мен Солиҳ Муррийнинг қироатига муштоқман. Ҳой аёл, сен билиб қўйгинки, агар мен унинг қироатини тингласам, вафот этаман” деганларини кўп эшитганман.

Сизлар келиб: “У киши Қуръонни тинглаб, вафот этдилар” деганингизда, мен ўйладимки, “Агар у киши Қуръонни тинглаб, вафот этган бўлсалар, айнан, Солиҳнинг қироатини эшитиб, вафоти этган бўлсалар керак” деб ўйладим”, дея жавоб берди.

Кейин аёл: “У кишининг дуоларини ижобат қилган, сўраганларини берган Аллоҳга ҳамд бўлсин! Ҳой сизлар! Албатта, Абу Жаҳийр: “Эй Роббим! Ишимни одамлардан яшир!” деб кўп дуо қилардилар. Мана бу у кишини ювиладиган сўри, кафанлари, пахталари, сувга қўшиладиган хушбўйликлар, ёғ, идиш, кўмир – барчаси тайёрлаб қўйилган. У зот уларни ҳар куни янгилаб қўярдилар. Бу нарсаларни сотиб олишинглар шарт эмас. Мана булар эса қабр кавлаш учун занбил, белкурак ва болға. Бизнинг атрофимиздаги уйларда қўшниларимиз бир киши-икки киши бўлиб яшашади. Уларга хабар беринглар, келишсин. Устознинг қабрларини шу ҳовлиларида қазишади. Сизлар у кишини ювишга киришасизлар. Кейин қабрга қўясизлар” деди.

Биз бу ишларнинг ҳаммасини қилдик. ювдик, сўрига ётқиздик. Йигирма киши атрофидаги қўшнилари тўпланишди. Устознинг ҳовлиларида қабр қазишди. Устозни ювиб бўлганимиздан сўнг кафанларини келтиридик, кафандага ўрадик, яна сўрига ётқизиб қўйдик. Қабрларини ҳам қазиб

бўлинган эди. Уйларидан ҳовлига олиб чиқдик. Муҳаммад ибн Восеъ жанозада имомлик қилди. Кейин устозни дафн этдик. Ҳалиги аёлнинг юзини асло кўрмадик, йиғлаганини эшитмадик, маҳзунликни ифода қиласиган бирорта аломат, сезгини ҳис қилмадик. Дафн қилиб бўлгач, барчамиз тарқалдик.

Шу воқеадан кейин қачон Муҳаммад ибн Сулаймон Ҳошимийга йўлиқиб қолсам, у менга: “Эй Солих, менга Абу Жаҳийр ҳақларида гапириб бер” дер эди. Мен гапириб берардим, у эса соқоли нам бўлгунча йиғларди”.